

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

תוכן

- א. פתיחה – תקנת פריזים ומוקפין 1
- ב. כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר כפרים ועירות גדולות קורין בארבעה עשר 3
- ג. חל להיות ערב שבת ... ועירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום ... חל להיות בשבת 3
- ד. אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין 4
- ה. זמנו של זה לא כזמנו של זה 9
- ו. י"ג זמן קהילה לכל היא 9
- ז. אימתי בזמן שהשנים כתיקנן וישראל שרויין על אדמתן אבל בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה 10
- ח. אף כאן מוקפת חומה מימות יהושע בן נון ... שאני שושן הואיל ונעשה בה נס 10
- ט. כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון כדרך עד כמה ... כמתנתן לטבריא מיל 11

דף ב.

א. פתיחה – תקנת פריזים ומוקפין

נאמר (אסתר פרק ט פסוק א – ב) ובשנים עשר החדש הוא החדש אדר בשלושה עשר יום בו אשר הגיע דבר המלך ודתו להעשות ביום אשר שברו איבי היהודים לשלוט בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם: נקהלו היהודים בעריהם בכל מדינות המלך אחשורוש לשלח יד במבקשי רעתם ואיש לא עמד לפנייהם כי נפל פחדם על כל העמים:

כאן¹ מתאר את הערים המוקפים חומה, ששם היה מושב השרים ושם עמדו חיל המלך והחומה מגינה על העיר והיו למגן בעד היהודים, ושם איש לא עמד בפניהם, ולא העטרכו לעמוד על נפשם ולהלחם.

¹ על פי הרמב"ן מגילה ג. ומלבי"ם שם

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

ובפסוק טו – יט וַיִּקְהָלוּ הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוֹשַׁן גַּם בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וַיִּהְרָגוּ בְּשׁוֹשַׁן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וּבְבִזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת יָדָם: וְשֹׂאֵר הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּמַדִּינֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהָלוּ וְעָמְדוּ עַל נַפְשָׁם וְנוֹחַ מְאֹיְבֵיהֶם וְהָרָג בְּשׁוֹנְאֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וּבְבִזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת יָדָם: בְּיוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְנוֹחַ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשֵׂה אֹתוֹ יוֹם מְשֻׁתָּה וְשֻׁמְחָה:

פה מספר איך היו ענינם בהפרזים, כי בערים הפרזות הקטנים ובהכפרים ששם לא היתה חומה להגנה וגם לא היו השרים אשר נשאו את היהודים ולא חיל המלך, ושם באמת הרימו אויביהם יד להלחם והיו הפרזים והעיירות שאין להם חומה סביב בספק וסכנה גדולה שלא יעלו עליהם אויבים יותר מן המוקפין, ולכן ספר כי שאר היהודים אשר במדינות המלך, שהם אותם שאינם יושבים בערים המוקפים נקהלו ועמוד על נפשם ולחמו בחרבם וכלי מלחמה עד שנחו מאויביהם, ותגבר ידם עליהם, וע"כ ספר כי הם הרגו בשונאיהם כי הם כללו ההריגה לכל זרע עמלק אחר שנצתה המלחמה, משא"כ בהמוקפים ספר שעשו בשונאיהם כרצונם ולא הרגום, אחר שלא היה מלחמה ביניהם.

ובשושן קיבלו רשות ולא היו בסכנה כלל וַיְהִי־יָדָם אֲשֶׁר בְּשׁוֹשַׁן נִקְהָלוּ בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר בּוֹ וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וְנוֹחַ בְּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשֵׂה אֹתוֹ יוֹם מְשֻׁתָּה וְשֻׁמְחָה:

על כן היהודים הפרזים הישבים בערי הפרזות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשטתה יום טוב ומשולח מנות איש לרעהו:

ובפסוק כ – כא וַיִּכְתֹּב מְרַדְכֵי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל כָּל הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אַחְשָׁרוֹשׁ הַקְּרוּבִים וְהַרְחוּקִים: לְקִיָּם עֲלֵיהֶם לְהִיּוֹת עֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה

פי' אחר שראה מרדכי בשנים הבאות שעמדו פרזים ונחוג מעצמן לעשות יום ארבעה עשר שמחה ומשטתה יום טוב, אבל מוקפין לא עשו כלום לפי שהיה הנס גדול בפרזים והיה עליהם (הסכנה) יותר. וזהו שכתוב על כן היהודים הפרזים ולא הוזכרו כאן מוקפין כלל. שהמוקפים לא קבלו עליהם ימי הפורים יען שלא ידעו תקפו של הנס, שגם הם היו באמת באותו היום בסכנה, כי פקודת המן עדיין לא נתבטלה והיתה עדיין בתקפה רק שהיה הנס שנפל פחד מרדכי על השרים והעלימו את האגרות הראשונות, לכן הוזכרו לכתוב אליהם כל הדברים בארוכה, ולתקן להם כיון שבו הרגו בשושן.

ואחר זמן לאחר שהאיר הקדוש ברוך הוא עיניהם ומצאו סמך מן התורה, עמד מרדכי ובית דינו וראו דבריהם של פרזים שראוי הנס הזה לעשות לו זכר לדורות וקבעו אותו על כל ישראל שכולן היו בספק, וראוי להקדים פרזים למוקפים מפני שהיה נסם גדול ושהם התחילו במצוה תחלה לעשות להם לבדם יום טוב, לפיכך קבעו יום טוב של פרזים ביומן ושיהא מיוחד להם, ושל מוקפים קבעו ביום נוח של שושן.

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

וכיון שבאותו זמן נחלקו לשני ימים ולכן כשקבע מרדכי ואסתר בהסכמת אנשי כה"ג לקבוע פורים לדורות, חלקו ג"כ אותו לשני ימים והיה ראוי לתקן שכל עיר שהיא מוקפת חומה כמו שושן יהיה דומה לשושן לעשות בט"ו מכיון ששם לא היתה מלחמה כלל והיה ראוי לתלות הכבוד בשושן ולתקן שכל עיר שהיא מוקפת חומה מימות אחשורוש יקראו בט"ו, אך כיון שא"י היתה חריבה באותו עת ויהיה לפ"ז עיירות המוקפות בחו"ל חשובות מהם, וע"כ תקנו לכבוד א"י שכל עיר שהיא מוקפת מימות יהושע בן נון יקראו בט"ו, אף על פי שאין מוקפות עכשיו, והשאר בי"ד לבד שושן אף על פי שאינה מוקפת מימות יהושע בן נון, אפ"ה קורין בט"ו מפני שבו נעשה הנס.

ב. כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר

קריאת המגילה² בזמנה מצות עשה מדברי סופרים, והדברים ידועים שהיא תקנת נביאים, והכל חייבים בקריאתה.

איזה הוא זמן קריאתה, זמנים הרבה תקנו לה חכמים שנאמר (אסתר ט פסוק לא) לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפְּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם ואלו הן זמני קריאתה, כל מדינה שהיתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון בין בארץ בין בחוצה לארץ, אף על פי שאין לה עכשיו חומה קורין בחמשה עשר באדר, ומדינה זו היא הנקראת כרך, וכל מדינה שלא היתה מוקפת חומה בימות יהושע ואף על פי שהיא מוקפת עתה קוראין בארבעה עשר ומדינה זו היא הנקראת עיר. ובכלל זה כפרים ועיירות גדולות, שאינם מוקפים חומה מימות יהושע בן נון שקורין בי"ד³.

בני הכפרים⁴ שאינם מתקבצים בבתי כנסיות אלא בשני ובחמישי בימים הקדמונים תקנו להם שיהיו מקדימין וקוראים ביום הכניסה, כפר שאין נכנסין בו בשני ובחמישי אין קוראין אותה אלא בארבעה עשר כמבואר להלן עמוד ב ובמשנה דף ה.

ג. חל להיות ערב שבת ... ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום ... חל להיות בשבת

² רמב"ם הלכות מגילה פרק א הלכה א ד

³ שו"ע ונו"כ תרפח א

⁴ רמב"ם שם הלכה ו ח

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

יום חמשה⁵ עשר שחל להיות בשבת אין קורין המגילה בשבת, שגזרו חכמים שמא ילך אצל חכם ללמדה איך לקרותה ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים, כמבואר להלן דף ד: אלא מקדימים לקרותה בערב שבת.

בזמן הזה שאנו נוהגים לקבוע ראשי חודשים על פי חשבון הלוח, אי אפשר שיחול יום ארבעה עשר בשבת⁶.

ד. אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין

בית דין שגזרו גזרה או תיקנו תקנה והנהיגו מנהג, ועמד אחריהם בית דין אחר וביקש לבטל דברי בי"ד הראשונים, ולעקור אותה התקנה ואותה הגזרה ואותו המנהג, אינו יכול עד שיהיה גדול מן הראשונים⁷ בחכמה, כלומר שראש ישיבת זה הבית דין חכם מאותו שקדם⁸, וכללות החכמה של הבית דין בהצטרפות כולם יתרה מחכמת בית דין הראשון⁹. ובמנין, הוא שמנין חכמי הדור האחרון שהסכימו וקיבלו הדבר שאמרו בית דין הגדול ולא חלקו בו, הוא מרובה מזה שקדם¹⁰.

ויש אומרים שבמנין הוא מנין שנים, שראש ישיבת בית דין האחרון היה זקן בשנים מזה שקדם¹¹. היה גדול בחכמה אבל לא במנין, במנין אבל לא בחכמה, אינו יכול לבטל עד שיהיה גדול בחכמה ובמנין.

במה דברים אמורים כשלתחילה תיקנו על דעת שתפשט התקנה בכל ישראל ולא פשטה, אבל אם בשעה שתיקנו לא תיקנו לכתחילה אלא על מקום אחד בלבד, ובאותו מקום פשטה, הרי זה באותו מקום כאילו פשטה בכל ישראל¹².

⁵ שו"ע ונו"כ שם ו

⁶ מ"ב שם יד

⁷ רמב"ם הלכות ממרים פ"ב ה"ב

⁸ בפירש"י לאבות פרק ה משנה ז כתב גדול בחכמה. שהרבה תורה יותר ממנו במנין בשנים וגדול בתלמידים

⁹ שו"ת הרדב"ז ללשונות הרמב"ם סי' אלף תצ (ק"ז)

¹⁰ רמב"ם שם ובפיה"מ עדויות פרק א משנה ה, אולם ב"ר עובדיה מברטנורא שם פי' "שיהיו מנין התלמידים שבישיבה של אחרון מרובים ממנין התלמידים שבישיבה של ראשון".

¹¹ הראב"ד עדויות שם בשם ירושלמי, ולפנינו בירושלמי אינו. ולפי מה שביאר שם בתפארת ישראל, ולפי פירש"י על אבות הנזכר היינו שמכיון שגדול במנין השנים א"כ הרבה בכך יותר חכמה ויותר תלמידים וא"כ נמצא הכל דבר אחד.

¹² תוד"ה אלא גיטין לו:

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

וכן אם בית דין הראשון התנו בשעה שתיקנו שכל הרוצה לבטל יבוא ויבטל, רשאי גם בי"ד קטן מהראשון לבטל¹³.

בדיני ממונות כל בית דין יכול לבטל גם אם קטן מהראשון, שהפקר בית דין הפקר¹⁴.

בית דין¹⁵ שדרש באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן והורה כפי מה שנראה בעיניו שכך הוא הדין, ועמד אחריו בי"ד אחר ונראה בעיניו לסתור אותו הדין מצד ההלכה, הרי הוא סותר ודין כפי מה שנראה בעיניו, שנאמר (שופטים יז פסוק ט) וְאֵל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הָהֵם, אינך חייב ללכת אלא אחר בית דין שבדורך.

שמנה עשר דבר שגזרו בית שמאי ובית הלל¹⁶, לכו"ע¹⁷ אפילו בי"ד גדול מהראשון אינו יכול לבטלן, ואפילו יבוא אליהו ובית דינו לבטלן אין שומעין לו, לפי שפשט איסורן ברוב ישראל. וי"א¹⁸ שלא רק שמונה עשר דבר אלא כל שגזרו ואסרו בשביל סייג לתורה ופשט האיסור בכל ישראל, הרי זה דומה לשמונה עשר דבר. ויש אומרים¹⁹ שכל שפשט איסורו בכל ישראל, אפילו אינו משום סייג, אלא סתם גזרה ותקנה ומנהג, הרי זה כשמונה עשר דבר.

תקנות שלא פשט איסורן ברוב ישראל, אפילו שהן משמונה עשר דבר, ואין רוב הצבור יכול לעמוד בהן, יכולים²⁰ אפילו בית דין פחות מהראשון לבטלן²¹, ואפילו גזרו ודימו שפשט בכל ישראל ועמד הדבר כן שנים רבות, ולאחר זמן מרובה עמד בי"ד אחר ובדק בכל ישראל וראה

¹³ כמפורש בגמ' מו"ק ג:

¹⁴ ולכן בימי רבי ביקשו להתיר נתינים כמבואר בתוד"ה בימי רבי יבמות עמ:

¹⁵ לשון הרמב"ם שם הלכה א

¹⁶ עיין שבת טו. – יז:

¹⁷ כמבואר בע"ז דף לו. ובשמונה עשר דבר אמרו, לפי שעמדה להם בנפשותיהם, בחרבות וברמחים, כמבואר בירושלמי שבת פ"א ה"ד, ונעצו חרב בבית המדרש ואמרו הנכנס יכנס והיוצא אל יצא, ובשמונה עשר דבר אלו אם פשט איסורם בכל ישראל הוא שאמרו שאף אליהו אינו יכול לבטל. ולתוד"ה אלא ניטין לו: רק בשמונה עשר דבר וכן לתי"ב בתוד"ה והתנן ע"ז לו.

¹⁸ רמב"ם ממרים פ"ב ה"ג, ועי"ש בכ"מ ולח"מ

¹⁹ ראב"ד שם ה"ב ועיין תוס' הנוכ' ובר"ן שם

²⁰ לרמב"ם שם, ועי"ש בלח"מ בשם הר"א מזרחי; ולתוס' שם בתירוץ ב כשלא פשט ברוב ישראל זה עצמו מוכיח שאין רוב הצבור יכול לעמוד בו, ולתוס' לתירוץ א ור"ן, ועי' מאירי הם שני דברים, ודוקא כששני התנאים ישנם: לא פשט איסורו, ורוב הצבור אינו יכול לעמוד בו, אז אפילו בי"ד קטן מהראשון יכול לבטלו, אבל כשהסר תנאי אחד צריכים בי"ד גדול דוקא.

²¹ ולפיכך נמנו ר' יהודה הנשיא ובית דינו והתירו שמן של עכו"ם, אף על פי שאיסור השמן נזרה קדומה היתה מתלמידי שמאי וחלל בי"ה דבר, מפני שראו שלא פשט איסורו ברוב ישראל, ואין רוב הצבור יכול לעמוד בו. ע"ז שם וז"ל תוס' שם ושמן לא פשט לכך אפי' עמדו בנפשותיהם קמן יכול לבטל וסמכו על דברי רבן שמעון בן גמליאל דאין נוזרין כו' ולפיכך הותר אף בכ"ד קמן אבל ודאי שאר דברים אף כי פשטו יכול ב"ד גדול לבטל ולפיכך גבי פרוזבול אמר שמואל דאי איישר חיילי מהלל אבטליניה ואף על פי שפשט והילך הירושלמי דפרק קמא דשבת א"ר בון אמר רב יהודה בשם שמואל ל"ש אלא הוין ל"ה דבר אבל בי"ה דבר אפילו גדול אינו מבטל מפני שעמדה להם בנפשותיהם פירוש ממה שנעצו חרב בבית המדרש."

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

שאין אותה הגזרה פושטת בכל ישראל, יש לו רשות לבטל, אפילו היה פחות מבי"ד הראשון בחכמה ובמנין.²²

לצורך שעה בשביל חזוק הדת²³, רשאי בי"ד אחר לבטל תקנת בית דין ראשון, אף על פי שהבית דין השני קטן מהראשון.²⁴ ונחלקו אחרונים אם יש להתיר לצורך שעה גזרת בית דין הראשון שלא לשם סייג לדברי תורה, כגון אכילת קטניות בפסח, שכל קהלות האשכנזים נהגו בה איסור מימים קדמונים, ואירעה שעת הדחק של רעבון וכדומה: יש אומרים שיש רשות לחכמי הדור להתיר בתורת הוראת שעה, אף על פי שאיננו כיום גדולים בחכמה ובמנין מחכמים הראשונים שאסרו, ויש אומרים שאפילו לצורך שעה אין כח בידינו להתיר מה שתיקנו ראשונים, אלא שמתעמים אחרים יש להתיר הקטניות בשעת הדחק.

וכבר נתבאר במסכת ביצה דף ה. שכל דבר שנאסר במנין כלומר קיבוץ חכמים שנמנו לכך, ונתבטל אחר כך הטעם שמחמתו נאסר²⁵, אין אותו האיסור מתבטל על ידי כך מאליו, אלא צריך מנין חכמים אחר להתירו בפירוש.

ולפיכך כמה תקנות מצינו שתיקנו חכמינו ז"ל, ועתה אף דאזיל ליה ההוא טעמא תקנות המה לא זזו ממקומן, כגון אמירת ברוך ה' לעולם אמן ואמן לפני שמו"ע של מעריב²⁶, שתיקנו במקום תפילת ערבית שלא התפללו אותה בגלל הסכנה, ואמירת מגן אבות בערבית של שבת²⁷, קריאת ההפטרה בשבתות ומועדים²⁸, שמע ישראל ואתה הוא שאומרים לפני פסוקי דזמרה²⁹, שמע

²² רמב"ם שם ואם מתחילה לא פשט ולא נתקבל אינה חלה כלל ואינה צריכה להיתר בי"ד.

²³ ואם אינו לשם סייג אלא מחמת שעת הדחק, כגון אכילת קטניות בפסח, שכל קהלות האשכנזים נהגו בה איסור מימים קדמונים, ואירעה שעת הדחק של רעבון, ראש להמתירים במחוזות הללו היה הנאון מהרי"מ זצ"ל מבריסק וכמ"ש בתשובתו סי' מ"ח אולם בשו"ת דברי מלכיאל ח"א סי' כח, כתב שאין להתיר אלא אם גדולים בחכמה ובמנין ולפיכך מטעם זה אין להתיר אכילת קטניות בפסח משום שעת הדחק כגון רעב וכדומה. ועיי"ש טעמים אחרים להיתר.

²⁴ שלא יהיו גזרות אלו חמורות מדברי תורה, שאם ראו בי"ד צורך להחזיר רבים לדת או להציל רבים מישראל מלהכשל בדברים אחרים עושיין לפי מה שצריכה השעה. רמב"ם שם ה"ד

²⁵ וכתב בחו"ב נדרים סי' יב ס"ק ה שלא דוקא בתקנות וגזירות אלא ה"ה כשפסקו דין, אם נמנו וגמרו צריך מנין אחר להתירו

²⁶ בשו"ע רלו ומ"ב שם ה"לפי שבימים הראשונים היו בתי כנסיות שלהם בשדות והיו יראים להתאחר שם עד זמן תפלת ערבית ותקנו לומר פסוקים אלו שיש בהם י"ח אזכרות כנגד י"ח ברכות שיש בתפלת ערבית ונפטרין בקדיש ועתה שחזרו להתפלל ערבית בבתי כנסיות לא נתבטל מנהג הראשון".

²⁷ בשו"ע רסח ומ"ב שם כ' ונתקנה משום סכנת מזיקים שבתו כנסיות שלהם היו בשדה ולפעמים בנ"א מאחרים לבוא לבהכ"נ וישארו יחידים בבהכ"נ בשדה לפיכך תקנו ברכה זו כדי שבעוד שש"צ מאריך בה יסיימו גם הם תפלתם וגם האידנא לא זזה תקנה ממקומה"

²⁸ שהטעם מפני שפעם אחת גזרו שמד על ישראל שלא יקראו בתורה, וקראו בנביאים שבעה כנגד השבעה שהיו צריכים לעלות ולקרות בתורה, ולא היו קורין עם כל אחד פחות משלשה פסוקים, והרי בין כולם כ"א פסוקים, לכך אף על פי שהשמד בטל מנהגם לא בטל. לבוש אורח חיים סימן רפד סעיף א

²⁹ ועיי' טור ב"י בסי' מו טעמים שונים לאמירתו.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

ישראל שבקדושת מוסף³⁰, איסור גבינה של נזירים³¹, ואיסור עשיית מלאכה בערב פסח מחצות היום ואילך³², תקיעת שופר בראש השנה שחל להיות בשבת³³, עשיית רפואה ונטילת תרופות בשבת³⁴, כי דבריהם כמסמרות נטועים לרמזים להם ידועים³⁵.

י"א³⁶ שמטעם זה יש להדליק נרות חנוכה בתחילת הלילה, אפילו בזמנינו במקומות שמדליקים בפנים³⁷. וי"א³⁸ שאין צריך וטוב ליזהר גם בזמן הזה.

י"א³⁹ שמטעם זה אין לבטל מנהג אמירת פרק "במה מדליקין" בליל שבת קודם ערבית שאמרו אותו גם כדי להזכיר ג' דברים שעריך לומר בתוך ביתו, וגם כדי שהמאחרים יספיקו ערבית ולא

³⁰ והטעם לפי שגורו על ישראל שלא לקרות ק"ש תקנו שיהיה אומרו ש"צ בהבלעה בעמידה בכל תפלת שחרית בין בחול בין בשבת. והעם עונין אחריו כדי לצאת ידי חובת ק"ש וכשנתבטלה הגזירה בטלו לומר כן בכל התפלות וקבעו לאמרה בתפלת מוסף מפני שני דברים הא' לפי שאין בתפלת מוסף ק"ש, והשני כדי שיתפרסם הנס לדורות ולהודות לשם על ביטול הגזירה. כך כתבו הגאונים. ספר אבודרהם שחרית של שבת ביו"ד קמ"ב

³¹ כשהיה בית המקדש קיים, בערב פסח מחצות היום הוא זמן שחיטת הפסח, שכל אחד מישראל חייב בו, ולכן היה יום טוב לכל ישראל, שהיו אסורין במלאכה. ולכן אף האידנא דליכא פסח, כיון דדבר זה הוא מתקנת חכמים הכולל בכל מקום וקיימא לן דדבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו, ולכן אף עכשיו אסור במלאכה מחצות היום, והעושה בו מלאכה, משמתין אותו, ואינו רואה סימן ברכה באותה מלאכה. וחמור בזה ערב פסח משאר ע"ש וערב יום טוב, אפי' להפוסקים דסבירא להו דבכל ערב שבת וערב יום טוב אסור במלאכה ממנחה גדולה ולמעלה, מכל מקום אין משמתין אותו. חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קכ"ט סעיף ב'

³² והטעם שאסרו לתקוע בשופר בר"ה שחל להיות בשבת הוא משום שכל אדם חייב בתקיעת שופר (משא"כ קריאת התורה, שבה חייבים רק בציבור), ואין הכל בקיאים בתקיעת שופר (ושלא כמילה, שאין אדם מל אא"כ בקי בזה, דסכנה בדבר - מגילה ד' ב' תורה ויעבירנה). גזירה שמא ימלנו בידו וילך אצל הבקי ויעבירונו ד' אמות בר"ה, וגזירה זו בתוקפה גם אם נאמר דבזה"ו אין לנו ר"ה גמורה, ס' שמה סע' ז' ובמ"ב ס"ק כג', עיין שם, שכן דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו, ואף על פי שבטל הטעם שבגינו נגזרה, הגזירה קיימת ועיין שו"ת שו"מ מ"ק ח"א ס' קיא ושו"ת מהרש"ם ח"ג ס' קפח וקצוה"ש ס' קלד בבדה"ש ס"ק ז'.

³³ ס' שכח סע' א' - לו, ועיין קצוה"ש ס' קלד בבדה"ש ס"ק ז' (2) לענין גזירות חז"ל שמעמן במל, ועיין שו"ת ציץ אליעזר ח"ה ס' טו פט"ו

³⁴ וגילו רק חלק מהם. וכ"כ בשם הגר"א בפאת השלחן (הל' א"י פ"ב בית ישראל ס"ק לב) ובעליות אליהו (תולדות הגר"א) עמ' 30. ונ"ע בענין חידוש זה בערוה"ש יו"ד ס' קמו סע' ו', משך חכמה שמות יב, א, ויקרא יט, ל, ומכתב מאליהו ח"ב עמ' 75 וח"ד עמ' 356

³⁵ שו"ע תרע"ב ב'

³⁶ ודלא כשיטת ר"י (בתוס' שבת כא, ב ד"ה דאי) שעתה אין לחוש מתי להדליק בגלל שמדליקים בפנים

³⁷ רמ"א שם

³⁸ בילקוט יוסף שבת א הערות סימן ער אות א הביא שכתב כן בשו"ת זכר יהוסף (סימן פח - פט), וצ"א דבמג"א תרצ"ב הביא רמ"א בתשו' ס' כ"א בשם מהרי"ק שורש קמ"ד דאם נמצא המנהג באיזה פוסק אין לבטלו אפי' בשעת הדחק אין לשנות מנהג כדאמרין בבני ביטון ואפי' יש במנהג צד איסור אין לבטלו כמ"ש מהרי"ק ש"ט ואפי' במנהג מקום א' אמרין שמבטל הלכה מיהו אם נשתנו הענין מאשר הי' בזמן הראשונים רשאים לשנות המנהג לפי הזמן עכ"ל.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

יסתכנו ביציאת מבית הכנסת, ועריך מנין אחר להתירו, אולם כתבו האחרונים⁴⁰ שיש שנהגו שלא לאמרו כלל.

כל דבר⁴¹ שהוא משום חששא ועברה החששא⁴² א"צ מנין אחר⁴³.

ודבר שקבעו אותו לזמן, כשעבר הזמן הרי הוא בטל מאליו, ואין צריך בית דין אחר להתירו⁴⁴. י"א⁴⁵ שמטעם זה חרם שהחרים רבינו גרשום שלא לישא שתי נשים אינו נוהג בימינו כיון שלא הנהיג אלא עד האלף החמישי, אולם להלכה אין להתיר שכבר חזרו וקיבלוהו⁴⁶.

⁴⁰ עיין ערוך השולחן אורח חיים סימן רע סעיף ב שכתב שלפי הטעם הראשון יש לנו לאומרו קודם תפלת ערבית דאחר תפלת ערבית הלא אין בדינו לתקן שכבר קבלנו עלינו את השבת בברכו ויש מקומות שאחר תפלת ערבית אומרים זה ואינו נכון, ויש מי שכתב דמפני שאצלינו לא נהגו להדליק בפתיחות ושמינים האסורים לכן לא היישנין לזה [ב"ח] ולי נראה טעם אחר דבשלמא בזמן הקדמון שהיו מתפללים ערבית בעוד היום גדול ואצלם היה קבלת שבת בברכו שפיר הוה תקון למי שעבר על זה אבל עכשיו שאין מקדימין כל כך להתפלל ואצלינו הוה קבלת שבת במזמור שיר ליום השבת ולכה דודי א"כ אפילו נאמר קודם ברכו הא כבר קבלנו עלינו את השבת וא"א לתקן וגם ברוב מקומות הוא אחר השקיעה ולפיכך לא נהגו לדקדק בכך וכבר כתבנו בס"י רס"ז שיש אצלינו מי שאין אומרים כלל במה מדליקין אלא מאמר מזוהר תרומה כנוונא וכו' ע"ש והכל מטעם שבארנו.

⁴¹ מנין אברהם סימן תרצ"ס"ק כב וכן בארעא דרבנן מהדורה בתרא מערכת אות ד סימן מז
⁴² ולכאורה מטעם זה אין מקום כלל לנמילת מים אחרונים כיון שאנו אוכלים בסכין ומולג וכן משמע במור וקציעה קפא אך יש גם טעמים על פי סוד ולכן נהגו להחמיר אולם הנשים מקילות, בזה עיין תשובות והנהגות ח"א סי' קע"ד, ועיין בערוה"ש שם ה ובשו"ת שלמת חיים סי' קי"ט, סי' הליכות בת ישראל פ"ג הערה י"א בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שו"ת שבט הקהתי ח"א סי' צ"ג.

⁴³ דמהאי טעמא אין אנו נוהרים בגילוי משום דאין נחשים מצוים בינינו, וכיון דלא הוי רק משום חששא ולא גזרה, לית ביה משום דבר שבמנין צריך מנין אחר. פמ"ג ומחה"ש שם ועיין משה יהונתן יורה דעה סימן קמז סעיף א וההפך האמיתי הוא, דודאי כל מה שאסרו חכמים בלי שום תנאי, כגון דלא לעשות מלאכה בערב פסח אחר חצות ... ואף דהשתא ליכא קרבן פסח, דבמל הטעם, מכל מקום כיון דכבר נאסר במנין מבלי שום תנאי, השתא נמי אסור. מה שאין כן היכא דבשעה שנאסר היה בה תנאי, כמו חלב של גוי שצריך להיות ישראל יושב ורואהו והיינו מפני שהוא מערב בו חלב טמא [עבודה זרה לה, ב], והלכך כיון שאם ישראל רואה מתחלה לא נאסר, השתא נמי שאין בינינו דבר טמא אם כן הוי כמו ישראל רואה [סימן קמז סעיף א בהגה], דאף בשעת הגזירה לא נאסר בכהאי גוונא. וכמו כן נמי גילוי, דמתחלה לא נאסר גילוי אלא משום ארס של נחש, ואם ידוע שלא היה שם נחשים מותר, אם כן השתא דלא שכיח נחשים הוי כמו דהיה משמרה וראה שהנחש לא שתה מזה, ועל זה וכיוצא בזה לא היתה הגזירה מתחילה, ולא שייך בזה כל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו.

⁴⁴ כך העלו התוס' [בסוגיין ד"ה כל דבר] דבדבר ששמו בו זמן מכי עבר הזמן ממילא עבר, אבל רש"י [שם ד"ה מנא] נראה דחולק בזה. ארעא דרבנן מהדורה בתרא מערכת אות ד סימן מז

⁴⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז א י

⁴⁶ רמ"א שם ועי' שו"ת מהרשד"ם אהע"ז סי' עה ופני משה ח"ב סי' קיז שהאשכנזים נוהגים כן מכה מנהג ולא מכה חרם. אולם ביש"ש יבמות פ"ו סי' מא ובשו"ת מהרש"ל סי' יד שאסר גם אחר האלף החמישי שבנוסח התקנה לא הוזכר זמן, בד' האו"ו והמרדכי והסמ"ק שהזכירו חדר"ג, וששמועה זו שהוזכרה במהרי"ק אין לה עיקר, תשו"ר ר"י די מולינא שהובאה בשו"ת ב"י שם בד' שו"ת הר"ן, שו"ת מהרשד"ם יו"ד סי' קמ ואהע"ז סי' קב בשם ר' יחיאל אשכנזי, שדעת רנמ"ה היתה עד כי יבא שילה, ושם שהדבר ספק ותלוי בתכמי אשכנז, שו"ת מהרש"ך ח"ב סי' לו, הובא בכנה"ג א הגב"י נה, שו"ת מהר"ם אלאשקר סי' צה, הובא בכנה"ג שם נו, שו"ת חכם צבי סוס"י קכד. ועי' שו"ת חקרי לב יו"ד סי' פד ובעי חיי אהע"ז סי' א ובאוצה"פ א סי' עו בשם הרבה אחרונים

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

ה. זמנו של זה לא כזמנו של זה

י"א⁴⁷ מי שדינו לקרוא בט"ו, אינו יכול לקרוא ולפטור לבני י"ד בי"ד, וכן להיפך כיון שאינו מהוייב עתה בדבר. וי"א⁴⁸ שבדיעבד אם בן כרך קרא לבן י"ד בי"ד יצא בן הי"ד. וגם בן הט"ו אינו חייב לחזור ולקרוא לעצמו בט"ו⁴⁹.

ו. י"ג זמן קהילה לכל היא

י"ג באדר זמן קהילה לכל היא היינו לומר⁵⁰ שהכל מתאספין לתענית אסתר ובאים בני הכפרים לעיירות לומר סליחות ותחנונים, לפי שבו נקהלו לעמוד על נפשם, ולפיכך נוהגים שמתענים בי"ג⁵¹ באדר ונקרא⁵² "תענית אסתר".

ומכיון שתענית זה אינו חובה כשאר תעניות, לכן יש להקל בו לעת הצורך, כגון מעוברות או מניקות⁵³, או לחולה שאין בו סכנה, ואפי' רק כואבי עינים, שמצטערים הרבה לא יתענו ויפרעו אח"כ, אבל שאר בריאים לא יפרשו מן הצבור, אפילו ההולך בדרך, או עובר בעבודה פיזית וקשה עליו התענית⁵⁴.

אם חל פורים באחד בשבת, מקדימין להתענות ביום חמישי. ואם חל בו ברית מילה⁵⁵, י"א שמותר לאכול בסעודת המילה, כל האנשים הקרואים להסעודה ואפילו יותר מעשרה ואפילו

⁴⁷ דעת הפר"ח תרפח מובא במ"ב שם ס"ק ה אף על גב דבירושלמי מסתפק בזה לענין בן כרך אם יכול להוציא לבן עיר בי"ד כיון דבדיעבד יוצא בי"ד, בגמרא דילין משמע דהוא לעכובא בט"ו, ואם בן ממילא אינו יכול להוציא לבני י"ד ביום י"ד, עיין שם.

⁴⁸ פמ"ג ומדברי הגר"א בסימן זה מוכח דהוא סבירא לה דגם הש"ס דידן מודה להא דירושלמי הנזכר דבדיעבד יוצא בן כרך ביום י"ד וזה דאיתא בגמרא זמנו של זה לא כזמנו של זה הוא רק לענין לכתחלה דלא יכול בן כרך לקרוא ביום י"ד, וכן כתב הפרי מגדים, ואם בן ממילא נשאר בעיא דירושלמי על מקומה.

⁴⁹ מסקנת החזו"א או"ח קנג ס"ק ב

⁵⁰ ב"י תרפו בשם ר"ת

⁵¹ שו"ע ונו"כ תרפו ב

⁵² כי בימי מרדכי ואסתר נקהלו ביום י"ג באדר להלחם ולעמוד על נפשם והיו צריכין לבקש רחמים ותחנונים שיעזרם ד' להנקם מאויביהם ומצינו כשהיו ביום מלחמה שהיו מתענין שכן אמרו רז"ל שמרע"ה ביום שנלחם עם עמלק היה מתענה וא"כ בודאי גם בימי מרדכי היו מתענים באותו יום ולכן נהגו כל ישראל להתענות בי"ג באדר ונקרא תענית אסתר כדי לזכור שהש"י רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל ד' בכל לבבו כמו שעשה בימים ההם. מ"ב שם ב

⁵³ ואינם צריכות לפרוע אחר כך, מ"ב ה

⁵⁴ מ"ב שם ו

⁵⁵ רמ"א שם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

בשחרית מותרים לאכול, ולמחר ביום ו' יתענו האוכלים. וי"א⁵⁶ שאסורין כולם לאכול ביום ה' ויעשו הסעודה בלילה אכן הבעלי ברית בעצמן, כלומר אבי הבן ואמו הסנדק והמוהל מותרין לאכול ביום ה' אחר המילה וא"צ להתענות למחר והמיקל לנהוג כדיעה ראשונה לא הפסיד.

כתב בקב הישר "כל מי שצריך רחמים על איזה דבר יקח פנאי לעצמו ביום תענית אסתר ויאמר תחילה מזמור כ"ב שבתהילים 'למנצח על אילת השחר' ודרשו חז"ל דאילת השחר זו אסתר ואח"כ ישפוך שיחו לפני ה' ויזכיר זכות מרדכי ואסתר אשר בזכותם יעתר לו הקדוש ברוך הוא ויפתח לו שערי רחמים ויקבל תפלתו ברצון".

ז. אימתי בזמן שהשנים כתיקנו וישראל שרויין על אדמתו אבל בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא

בזמנה

מה שנתבאר לעיל שבני הכפרים⁵⁷ שאינם מתקבצים בבתי כנסיות אלא בשני ובחמישי תקנו להם שיהיו מקדימין וקוראים ביום הכניסה זה רק בזמן שיש להם לישראל מלכות, אבל בזמן הזה⁵⁸, שאין מקדשין על פי הראייה ורבים מוניין מקריאת מגילה עד הפסח, ואם אלו היו מקדימין ואלו מאחרין, יחשבו שלושים יום מיום הקריאה ויחגגו פסח ויבואו לאכול חמץ בפסח⁵⁹, ולפיכך אין קוראין אותה אלא בזמנה שהוא יום ארבעה עשר ויום חמשה עשר, בני כפרים ובני עיירות קוראין בארבעה עשר, ובני כרכין קוראין בחמשה עשר.

דף ב:

ח. אף כאן מוקפת חומה מימות יהושע בן נון ... שאני שושן הואיל ונעשה בה נס

כרכים⁶⁰ המוקפים חומה מימות יהושע בן נון, אפילו אינן מוקפין עכשיו, קורין בט"ו, אפילו אם הם בחוצה לארץ. ובשושן אף על פי שאינה מוקפת

⁵⁶ דעת הט"ו וא"ר

⁵⁷ רמב"ם שם הלכה ו' ח

⁵⁸ בפיה"מ מגילה א א כתב "בזמן הזה כלומר מזמן שנתהבר התלמוד עד שיבוא המשיח במהרה". וצ"ע שהרי כבר בימי ר"ע ור' יהודה השיב בזמן הזה כדמשמע בנמ". ובלבוש כתב בזמן שבית המקדש קיים

⁵⁹ הג"מ שם ולבוש ריש תרפח

⁶⁰ שו"ע ונו"כ תרפח ב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

חומה מימות יהושע, קורין בט"ו הואיל ונעשה בו הנס שנחו מאויביהם בט"ו⁶¹.

ולחלן דף ה: יבואר בעזהי"ת דין הערים המסופקות אם היה להם חומה מימות יהושע בן נון.

ובמדינות בחוץ לארץ בכרכין המוקפין חומה, אין להסתפק שמא מוקפין מימות יהושע ב"נ לפי שהם מצפון ורחוקים מא"י וידוע שלא היו מיושבים בזמן יהושע⁶². ואף אם ימצא כתוב שער פלונית חומתה נבנתה לפני אלפי שנה, אעפ"כ אין לחשוש לקרוא שם בט"ו, דכל דברי הימים שלהם אין בהם ממש ואין דנים מהם מאומה⁶³, ו

ולפיכך העיר "פראג" שהחוקרים אומרים שהיה לה חומה זה כאלפי שנים, אעפ"כ אין לקרות שם אלא בי"ד⁶⁴.

ט. כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון כרך עד כמה ... כמחמתן לטבריא מיל

כפרים ועיירות⁶⁵ וישובים ושכונות הסמוכים לעיר המוקפת חומה מימות יהושע בן נון, אפי' אינם נראים עמהם, כגון שהם בעמק, קוראים ביום ט"ו, וסמוך הרי הוא בתוך מיל להחזו"א – 1180 מטר ולהגר"ח נאה – 960 מטר. ולפיכך אם אינם נראים עמהם ורחוקים יותר ממיל, לכו"ע קוראים בי"ד. ומיל זה אינו נמרד בקו אורי אלא על פני תואי הקרקע⁶⁶.

⁶¹ מ"ב שם ז

⁶² וכבר הביא הגר"א דעת הגאונים שהורו דבכל ספק לא יקרא אלא בי"ד דאזלינן בתר רובא דעלמא, ועוד, ספק דדבריהם לקולא, אלא שלא תבטל ממנו לגמרי מקרא מגילה יקרא בי"ד, ובהו הוא יוצא בדיעבד אפילו לבן כרך, ומשמע דדעתו כן להלכה. מ"ב שם ט ושער הציון שם ס"ק ט

⁶³ שערים המצוינים בהלכה סי' קמ"א סקכ"ב בשם שו"ת בשמים ראש סי' שמ"ט, ומ"מ מסיים שם דאם שגור בפי כולם במשך דורות שהיתה מוקפת חומה יקראו גם בט"ו בלי ברכה.

⁶⁴ אולם עיין חיי אדם כלל קנה סעיף ח וז"ל היה ספק אם הוא מוקף מימות יהושע בן נון או לאו, קורין בי"ד ובט"ו ובלילה. ומכל מקום לא יברכו רק על קריאתה בליל י"ד ויומו, וכן נוהגין בק"ק פראג. וכיון דבמדינתנו לא מספקינן כלל בזה בשום עיר, לכן לא הארכתי בזה.

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם ב

⁶⁶ סי' עיר הקודש והמקדש סי' כ"ז סעי' ט', שו"ת מנח"י ח"ח בהשמטות לסי' ס"ב, ועיין בכה"ח סק"י שאפשר דיש לשער לפי הזמן של נסיעה כשיעור ח"י דקות אולם האחרונים חלקו עליו בזה.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

אולם אם רחוקים יותר ממיל אך נראים עם העיר המוקפת חומה מימות יהושע בן נון, אפי' אינם סמוכים, כגון שהם בהר, י"א⁶⁷ שקוראים בט"ו. וי"א⁶⁸ שדוקא כשהוא מתחשב מתחום העיר, ורוצה לומר שהוא משתתף עמו בעניניו, אז אומרים אנו מכיון שהוא נראה, נחשב לאותו כרך אפילו רחוק יותר ממיל.

הגדרת סמוך הוא – כל שיש רצף של בתים ושכונות סביב חומות העיר, אף שהם נמשכים למרחקים גדולים, ואפילו לא היו שם בימי יהושע בן נון, הכל נחשב כד' אמות, וקורין בט"ו ואף במקומות שאין רואים את חומות העיר, ואפילו אם בתים אלו נבנו והיו מרוחקים וקראו בי"ד, ולאחר מכן נוצר רצף הרי הם חלק מהעיר וקוראים בט"ו⁶⁹.

ואם יש הפסק שטח ריק י"א⁷⁰ שבשיעור של מיל ויותר, הרי זה מפסיק, ומשם ולהלן קורין המגילה בי"ד. וי"א⁷¹ שאם יש הפסק ברצף הבתים בשיעור של 141 אמה ושליש לחזו"א – 81.4 מטר, ולהגר"ח נאה 67.8 מטר, נחשב הדבר להפסק ומשם ולהלן קורין המגילה בי"ד, וכן המנהג.

במה דברים אמורים בשכונות המוגדרות מוניציפלית כעיר נפרדת, ורוצים לערפה לשכונות אחרות מדין סמוך מחמת רצף הבתים, שאז מכיון שאין סמוך לסמוך משערים מיל מחומות העיר ומסוף הבתים רק קמ"א אמה, כנזכר

אך שכונות השייכות מוניציפלית לעיר, ומשתתפות בעניני העיר במסים וארנוניות וכדומה מודדים שיעור מיל מהבית האחרון של השכונות.

⁶⁷ וזהו שיטת רש"י בנמרא, וכן איתא בפירושו רבנו הננאל בהדיא דהשיעור מיל קאי אסמוך ואינו נראה, וכן כתב הריטב"א בשם רבותיו וכן כתבו המאירי ורבנו ירוחם, והנה לדעת כולם בנראה, נחשב לכרך אפילו ביותר ממיל. שער הציון שם ס"ק ה

⁶⁸ בר"ן וכן איתא בריטב"א בהדיא וכן משמע במאירי. ודעת הרוקח שאף בנראה בעינין שיהיה בתוך מיל, והחילוק הוא שבנרה מודדים בקו אוירי ובסמוך מודדים על תואי הקרקע. אולם דעת רוב הראשונים אינו כן, שער הציון שם ובס"ק ז. ועיין בס' חומות ירושלים להרא"ב קעפעטש וס' כרכין המוקפים חומה להר"א בריוזל שהגרשו"א נהג לקרוא בביה"ח הדסה עין כרם בט"ו, ובצירוף הכה"ח דשיעור מיל משערינן בזמן נסיעה ונראה' היינו שנראה לבתים הסמוכים לחומת הכרך, אולם בשו"ת מנח"י ויבי"א חלקו על קביעה זו וס"ל שאין עירוב מחבר לענין קריאת המגילה, ועיין בס' תשובות והנהגות ח"ב סי' שמ"ז.

⁶⁹ חזו"א (או"ח קנג ס"ק א ב)

⁷⁰ כה"ח סק"י דדינו כדין עירובי תחומין המבואר בסי' שס"ח סעי' ה' וסעי' ו' ושכ"ה בב"ח, ובתשובות והנהגות ח"ב סי' שמ"ו דבשיטה זו החזיקו ג"כ הגאון בעל תורת חסד מלובלין הגרי"ז מינצברג והגר"ש רוזנטל, ובס' כרכין המוקפים חומה להר"א בריוזל דכן פסק הגרי"ח זוננפלד והגרי"ל דיסקין זצ"ל.

⁷¹ חזו"א סוס"י קנ"א וסי' קנ"ג סק"ב, הגרצ"מ שפירא זצ"ל בצי"ן הקודש ח"א סי' צ"ב, הגרצ"פ פראנק זצ"ל בס' מקראי קודש סי' כ"ג, הגר"ד שפירא זצ"ל בשו"ת בני ציון ח"ב סי' י"א, שו"ת מנח"י ח"ה סי' ס"ב, שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' צ"ג, שו"ת יבי"א ח"ו סי' נ"ח, שו"ת אור לציון ח"א סי' מ"ה, שו"ת קנין תורה ח"ד סי' פ"ז, שו"ת אז נדברו ח"ה סי' מ"א.

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

והגדרת נראה הוא – כשישוב נראה בראיה של אדם רגיל וללא אמצעי עזר כגון משקפת⁷² וכדומה, מהעיר המוקפת חומה ורואים את קרקע הישוב כשעומדים ע"ג קרקע העיר המוקפת חומה ודי אם הישוב נראה במקום מסויים מהעיר המוקפת וא"ע בחלק גדול⁷³, אבל אם קרקע הישוב נראה רק כשעומדים על גגות הבתים שבעיר, או אם רואים רק את בתי הישוב ולא את הקרקע אין זה בגדר 'נראה'.

מבנים, עצים, או כל הנעשה בידי אדם, ואפילו גבעה העשויה בידי אדם, המסתירים את בתי הישוב אינו נחשב כהפסק⁷⁴, ואם שטח הישוב נראה מהעיר המוקפת בלא מבנים אלו, קוראת בט"ו.

י"א שגם אם יש שטח בישוב שאינו נראה כולם קורין בט"ו כיון שכל הישוב כד' אמות נחשב⁷⁵, ויש אומרים⁷⁶ שרק במקום שנראה קורין בט"ו, ובמקום שאין נראה קורין בי"ד. אולם אם רוב הישוב נראה⁷⁷, לכו"ע קורין בט"ו.

י"א⁷⁸ שדין סמוך לכרך נידון ככרך זהו דוקא אם הכרך הוא גדול מהעיר אבל אם העיר היא גדולה יותר לא נעשה העיר טפלה לכרך וי"א⁷⁹ שאין הגודל בכמות קובע בענין זה אלא החשיבות וכרך קטן מוקף מימי יהושע הוא חשוב יותר מעיר גדולה ואפילו עיר קטנה כעיר חדשה שביהודה שיש בה חמשים בתים ולפנים היתה מוקפת חומה מימות יהושע, וסמוך לה עיר גדולה כזו מאנטיוכיה, היא נטפלת אליה וקוראת עם הקטנה ביום ט"ו.

⁷² שו"ת יבי"א ח"ז סי' נ"ח

⁷³ עיר הקודש והמקדש להגרימ"ט ח"ג סי' כ"ז סעי' י"א ובשו"ת מנח"י ח"ח סי' ס"ב כותב שצדקו דבריו, ובשו"ת קנין תורה ח"ד סי' פ"ז הולק וס"ל דדי שרואה משטח העיר המוקפת את בתי הישוב

⁷⁴ עיר הקודש והמקדש שם

⁷⁵ שו"ת מהרי"ל דיסקין קונט"א סי' ק"ג. מקראי קודש פורים סי' כ"ד וע"ע שו"ת הר צבי ח"ב סי' קכ"ג

⁷⁶ עיר הקודש והמקדש שם סעי' י"א אות ב' ושכן הוא להדיא במאירי ריש מגילה ונראה דנראה עמו וכו' כששטח כל הכפר נראה עמו להדיא וכו' ובשו"ת מנח"י שם הביא ב' דיעות אלו בלא הכרעה.

⁷⁷ בשו"ת יבי"א ח"ז סי' נ"ח וסי' נ"ט אות ג' דרובו ככולו

⁷⁸ תורת רפאל (סימן קבג)

⁷⁹ ויעוין בשו"ת חת"ם סופר או"ח (סימן קצג) ובשו"ת הר צבי (אורה חיים ב סימן קלא)

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>